

PROVOZOVÁNÍ A KONTROLA **SPALOVACÍCH STACIONÁRNÍCH ZDROJŮ VYTÁPĚNÍ**

Podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší § 17 odst. 1 písm. h) **provozovatel spalovacího zdroje na pevná paliva o jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, s napojením na teplovodní soustavu ústředního vytápění**

je povinen provádět jednou za dva kalendářní roky kontrolu technického stavu a provozu zdroje, a to **prostřednictvím osoby proškolené výrobcem zdroje** (kotle, krbu apod.).

První kontrolu je třeba nechat provést nejpozději do 31.12.2016 (§ 41 odst. 15).

Pokud tak provozovatel neučiní, vystavuje se riziku uložení pokuty až do výše 50.000 Kč.

Pokud již výrobce zdroje zanikl, kontrolu provede odborně způsobilá osoba proškolená výrobcem stejného typu spalovacího zdroje (stejný způsob spalování, stejná nebo obdobná konstrukce).

Kontrolující osoba na vyžádání předloží příslušný opravňující doklad vystavený výrobcem.

Seznam oprávněných kontrolujících osob je třeba si vyžádat u výrobce zařízení k vytápění (příp. na jeho internetových stránkách). V současné době je Hospodářskou komorou ČR zpracováván oficiální seznam odborně způsobilých osob, který bude průběžně doplňován.

Povinnost se týká jak provozovatelů spalovacích stacionárních zdrojů umístěných v rodinných domech, bytech, stavebách pro individuální rekreaci, tak provozovatelů zdrojů, umístěných v nemovitostech pro podnikání.

Pozn.: Jmenovitý tepelný příkon (maximální trvalý) = jmen. tepelný výkon / účinnost

Např.: výkon 8 kW, účinnost 80% příkon je $8/0,8 = 10$ kW

Takový zdroj, pokud je napojený na teplovodní soustavu ústředního vytápění, pak již podléhá výše uvedeným kontrolám.

2 Kontrola technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva

2.1 Povinnost vyplývající ze zákona o ochraně ovzduší

Podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší je **provozovatel spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění** povinen provádět jednou za dva kalendářní roky prostřednictvím osoby, která byla proškolená výrobcem spalovacího stacionárního zdroje a má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě (dále jen „odborně způsobilá osoba“), kontrolu technického stavu a provozu zdroje a předkládat na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností doklad o provedení této kontroly vystavený odborně způsobilou osobou potvrzující, že spalovací stacionární zdroj je instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a tímto zákonem. Provozovatelem zdroje se rozumí právnická nebo fyzická osoba, která zdroj skutečně provozuje; není-li taková osoba známá nebo neexistuje, považuje se za provozovatele vlastník spalovacího stacionárního zdroje. **Provozovatel spalovacího stacionárního zdroje je povinen zajistit provedení první kontroly technického stavu a provozu zdroje podle 17 odst. 1 písm. h) nejpozději do 31. prosince 2016.**

Pokud provozovatel neprovede jednou za dva kalendářní roky prostřednictvím odborně způsobilé osoby kontrolu technického stavu a provozu tohoto spalovacího stacionárního zdroje nebo nepředloží na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností potvrzení o provedení této kontroly tak, jak je zákonem vyžadováno, vystavuje se riziku uložení pokuty až do výše 20.000 Kč, jde-li o fyzickou osobu nepodnikající (srov. ust. § 23 odst. 1 písm. h) ve spojení s ust. § 23 odst. 2 zákona) nebo až do výše 50.000 Kč, jde-li o podnikající fyzickou osobu nebo osobu právnickou (viz ust. § 25 odst. 1 písm. o) ve spojení s ust. § 25 odst. 7 písm. d) zákona).

2.2 Odborně způsobilá osoba

Kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje, provádí odborně způsobilá osoba proškolená výrobcem tohoto zdroje, která má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě. Zákon o ochraně ovzduší neupravuje přesně podobu oprávnění udělovaného výrobcem zdroje odborně způsobilé osobě. O proškolení odborně způsobilé osoby by měl výrobce spalovacího stacionárního zdroje vystavit doklad, ve kterém uvede minimálně název a sídlo výrobce (příp. zmocněného dodavatele výrobce), identifikační údaje o oprávněné (proškolené) osobě, seznam typů spalovacích stacionárních zdrojů, na které se oprávnění vztahuje a dobu platnosti oprávnění. Právě tímto dokladem bude obvykle odborně způsobilá osoba prokazovat provozovateli stacionárního zdroje své oprávnění k požadované činnosti. Lze rovněž doporučit, aby výrobce zveřejňoval seznam proškolených osob, rozsah jejich oprávnění a dobu platnosti oprávnění na svých webových stránkách (v případě zahraničních výrobců např. prostřednictvím svých dodavatelů). Seznam odborně způsobilých osob proškolených pod dohledem Hospodářské komory ČR bude

zveřejňován Hospodářskou komorou ČR na jejích webových stránkách (www.hkcr.cz). V případě spalovacích stacionárních zdrojů, jejichž výrobce již zanikl nebo není zjistitelný, může kontrolu technického stavu, provozu a instalace provádět odborně způsobilá osoba proškolená jiným výrobcem stejného typu spalovacího zdroje (stejný způsob spalování, stejná nebo obdobná konstrukce spalovacího stacionárního zdroje). Pro tyto účely se rozlišují následující základní typy spalovacích zdrojů, které by měly být specifikovány rovněž v dokladu o proškolení odborně způsobilé osoby výrobcem.

Kotel prohořivací	spalovací stacionární zdroje s ruční dodávkou paliva, přirozeným přívodem spalovacího vzduchu (bez ventilátoru), u nichž při spalování spaliny procházejí přes vrstvu paliva
Kotel odhořivací	spalovací stacionární zdroje s ruční dodávkou paliva, přirozeným přívodem spalovacího vzduchu, u nichž při spalování spaliny neprocházejí přes vrstvu paliva
Kotel zplyňovací	odhořivací spalovací stacionární zdroje s ruční dodávkou paliva, nuceným přívodem spalovacího vzduchu ventilátorem a speciální žárovzdornou spalovací komorou
Kotel automatický se šnekovým dopravníkem	spalovací stacionární zdroje na uhlí nebo pelety s dopravou paliva šnekovým dopravníkem
Kotel automatický s rotačním roštem	spalovací stacionární zdroje na uhlí s bubnovým otočným roštem
Kotel automatický přestavěný	spalovací stacionární zdroje s automatickou dodávkou paliva přestavěné z původních odhořivacích a prohořivacích kotlů dodatečnou instalací hořáku
Kotel automatický speciální	Spalovací stacionární zdroje určené primárně ke spalování jiné než peletizované biomasy (piliny, štěpka, sláma)
Lokální topidlo s výměníkem	primárně sálavý zdroj tepla s teplovodním výměníkem určeným k přípravě teplé vody k vytápění
Jiný typ spalovacího stacionárního zdroje	bližší specifikaci je nezbytné uvést v osvědčení o proškolení výrobcem spalovacího stacionárního zdroje

2.3 Kontrola

Kvalitu spalovacího procesu zásadně ovlivňuje technický stav zdroje, stav spalinových cest, kvalita paliva a způsob obsluhy zdroje. Při kontrole technického stavu a provozu je tak třeba věnovat pozornost níže uvedeným skutečnostem (tam kde to není relevantní, se neověřují):

- Spalovací stacionární zdroj by měl být připojen k teplovodní soustavě ústředního vytápění tak, aby byla zajištěna hospodárná výroba a dodávka tepla, zejména by měl být vybaven akumulátorem tepla, předepisuje-li jej výrobce k dosažení deklarované účinnosti a emisních parametrů. Pokud je instalace akumulární nádoby nutná k dosažení parametrů 3. nebo vyšší třídy podle ČSN-EN 303-5, avšak zdroj je i bez ní schopen splnit požadavky této normy, uvede se tato skutečnost v dokladu o kontrole. Spalovací stacionární zdroj by dále měl být vybaven směšovacím prvkem instalovaným na topnou resp. vratnou větev pro dodržení minimální teploty vratné vody do kotle (předepisuje-li jej výrobce zdroje o jmenovitém tepelném příkonu vyšším než 50 kW) a regulací výstupní teploty topné vody dle venkovní či požadované vnitřní teploty.
- Spalovací stacionární zdroj musí být řádně připojen na spalinovou cestu pro eliminaci úniku odpadního plynu do interiéru a dosažení požadovaného tahu v souladu s pokyny výrobce spalovacího stacionárního zdroje a právními předpisy.
- Technický stav vnějšího opláštění spalovacího stacionárního zdroje, spalovací komory, hořáku, zatápní klapky, vstupních a čistících otvorů, přívodních cest spalovacího vzduchu a paliva včetně podavače a přívodního potrubí, odvodu odpadního plynu ze zdroje do spalinových cest, funkčnost a nastavení čidel pro regulaci stacionárního zdroje a součinnost regulátoru s regulačními prvky musí být udržovány v takovém stavu, aby byl zajištěn řádný provoz stacionárního zdroje v souladu s průvodní dokumentací a návodem výrobce a aby byly v maximální možné míře dosahovány provozní a emisní parametry deklarované výrobcem stacionárního zdroje dle technických norem. Do spalovacího stacionárního zdroje musí být zajištěn přívod odpovídajícího množství spalovacího vzduchu a paliva, aby nedocházelo ke zvýšené kouřivosti.
- Dále se v dokladu o kontrole uvede, zda spalovací stacionární zdroj odpovídá či neodpovídá minimálním emisním požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší. Provozovatel spalovacího stacionárního zdroje musí podle ustanovení § 41 odst. 16 zákona o ochraně ovzduší zajistit, aby jím provozovaný spalovací stacionární zdroj splňoval minimální emisní požadavky nejpozději do 1. září 2022.
- Ve spalovacím stacionárním zdroji mohou být spalována pouze paliva o požadované kvalitě, splňující požadavky na kvalitu paliv stanovené v příloze č. 3 k vyhlášce č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší (dále jen „vyhláška č. 415/2012 Sb.“), a jen paliva určená výrobcem stacionárního zdroje pro spalování

v něm. Paliva by měla být skladována tak, aby bylo zajištěno uchování jejich vlastností, zejména pokud jde o obsah vody.

- Provozovatel při provozování spalovacího stacionárního zdroje postupuje podle pokynů výrobce tohoto zdroje, zejména provádí v předepsaných intervalech jeho údržbu.
- Posouzení toho, zda je spalovací stacionární zdroj provozován v souladu s požadavky zákona o ochraně ovzduší a výrobce, resp. dodavatele, se provádí při provozu zdroje tak, aby byla pokryta doba ustáleného (stabilizovaného) provozu.

2.4 Doklad o kontrole

Zákon o ochraně ovzduší neuvádí, jakou podobu má doklad o kontrole spalovacího stacionárního zdroje mít. Odborně způsobilým osobám lze doporučit, aby respektovali podobu a základní údaje uvedené v příloze 3 tohoto sdělení. Stejně tak je doporučeno provozovateli stacionárního zdroje vyžadovat tuto podobu dokladu o kontrole od odborně způsobilé osoby. V dokladu o kontrole spalovacího stacionárního zdroje se v části "výsledek kontroly" uvede, zda spalovací stacionární zdroj je nebo není instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a požadavky zákona o ochraně ovzduší. Dále se uvede, zda spalovací stacionární zdroj odpovídá či neodpovídá požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší, případně, zda je pro dosažení souladu nutná instalace akumulční nádoby nebo jiné úpravy. Jedním ze závěrů je i to, zda je či není indikováno spalování jiného paliva než určeného výrobcem spalovacího stacionárního zdroje, popř. spalování odpadu (přítomnost jiného než určeného paliva, nespalitelných zbytků v popelu, které nemohou mít původ ve spalovaném palivu, skladování odpadu společně či v bezprostřední blízkosti paliva apod.) Doporučený vzor dokladu o kontrole technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje je uveden v příloze 3 k tomuto sdělení.

2.5 Doporučení

Cílem kontroly je nejen zajištění souladu provozu spalovacího stacionárního zdroje s požadavky zákona o ochraně ovzduší a technickými pokyny výrobce zdroje, ale také další poradenská a konzultační činnost odborně způsobilé osoby, která by měla doporučit postupy k zajištění dalšího bezproblémového a hospodárného provozu zdroje, případně doporučit modernizaci či doplnění otopné soustavy o regulační prvky, akumulční nádobu apod. V případě, že je k tomu odborně způsobilá osoba oprávněna, je možné rovněž uvést doporučení i k úpravám komínu, zvláště pak v případě, že existující komín neodpovídá technické normě ČSN 73 4201, v důsledku čehož může docházet ke zvýšené kouřivosti, anebo vyššímu obtěžování kouřem. Pokud spalovací stacionární zdroj nevyhovuje požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší, je nutné ho v souladu s ustanovením § 41 odst. 16 zákona o ochraně ovzduší nejpozději do 1. září 2022 vyměnit nebo učinit taková opatření, která zajistí jejich dodržení. V rámci kontroly by mělo také být zajištěno, že provozovatel je dostatečně obeznámen se správnou obsluhou zařízení, způsobem regulace jeho výkonu, významem kvality paliva a jejího zajištění (např. prostřednictvím

měření vlhkosti palivového dřeva, správným uskladněním apod.), stejně tak jako s ekologickými, právními i technickými (např. koroze kotle) riziky nelegálního spalování odpadu.

2.6 Lhůty pro provedení kontroly

Provozovatelé mají povinnost provést první kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje nejpozději do konce roku 2016. Tzn., že nejpozději po tomto datu by měl být každý provozovatel schopen na vyžádání obecního úřadu obce s rozšířenou působností tento doklad předložit. Vzhledem k tomu, že 31. prosinec 2016 je nejzazším termínem pro provedení této kontroly, není vyloučeno, že provozovatel jím bude disponovat již před tímto datem. Provedením této kontroly stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje nejsou nijak dotčeny další povinnosti provozovatele vyplývající z jiných právních předpisů, např. nařízení vlády č. 91/2010 Sb., o podmínkách požární bezpečnosti při provozu komínů a kouřovodů, nebo vyhlášky č. 194/2013 Sb., o kontrole kotlů a rozvodů tepelné energie, a z pokynů výrobce spalovacího stacionárního zdroje.

3 Zákaz spalování odpadu

Minimalizace negativních dopadů spalování odpadu na životní prostředí je technicky realizovatelné pouze spalováním odpadu v zařízeních k tomu určených. Spalovny odpadu jsou vybaveny nejen automatickým systémem řízení spalovacího procesu zajišťujícím optimální přívod spalovacího vzduchu a jsou konstruovány tak, že v určité části jsou zajištěny vysoké teploty a doby zdržení spalin, ale jsou také vybaveny několikastupňovým systémem čištění spalin včetně neutralizace kyselých plynů a vysoce účinné filtrace prachových částic často spojené s katalytickým rozkladem chlorovaných organických látek. Spalování odpadu v zařízeních k tomu speciálně nekonstruovaných vede k situacím, kdy nelze zajistit optimální přívod kyslíku, spalovací proces je nestálý a vede jak k nárazovému rychlému hoření za vysokých teplot tak k hoření za nedostatku kyslíku s vysokým podílem nespálených organických látek. Příčinou je nehomogenita odpadu a jeho proměnlivé vlastnosti na rozdíl od běžných paliv. Především plastové odpady s obsahem PVC obsahují velmi vysoké množství chlóru, který v reakci s nespálenými organickými látkami vede ke vzniku tzv. dioxinů (polychlorované dibenzodioxiny a dibenzofurany), které jsou vysoce toxické a to i ve velmi nízkých koncentracích. Podobně může určitý odpad obsahovat vysoké množství těžkých kovů (včetně rtuti), které se dříve používaly ke konzervaci dřeva, proto není možné spalovat ani dřevěný odpad, pokud byl chemicky ošetřen. Kromě významných dopadů na životní prostředí má spalování odpadu vliv i na životnost a stav vlastního spalovacího zařízení a kouřovodů. Obsah chlóru v odpadu může vést k tzv. chlorové korozi, významnému urychlení korozivních procesů, jež mohou v krátké době kotel či kouřovody znehodnotit. Nerovnoměrnost spalovacího procesu často vede k tzv. dehtování, kdy se kotel a spalinové cesty zanáší dehtovými látkami, které se mohou po čase vznítit a způsobit požár. Nánosy dehtových látek také snižují účinnost přenosu tepla ze spalin ve výměníku kotle. Snaha zabránit dehtování při spalování vysoce hořlavého odpadu zvýšeným přívodem vzduchu může vést k přílišnému zvýšení teploty ve spalovací komoře nad hodnoty projektované

výrobce, přičemž toto přehřívání může opět významně snižovat životnost zařízení a zvyšovat riziko požáru.

Zákon o ochraně ovzduší nedefinuje pojem odpad, vychází se z definice v zákoně o odpadech (srov. § 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění). Spalování odpadů je možné jen při splnění podmínek stanovených právními předpisy o ochraně ovzduší, přičemž platí obecné pravidlo (se zákonem o ochraně ovzduší stanovenými výjimkami), že odpad může být spalován (tepelně zpracován) jen ve stacionárním zdroji, ve kterém je tepelné zpracování odpadu povoleno krajským úřadem podle § 11 odst. 2 písm. d) zákona o ochraně ovzduší. Spalování odpadu je tak možné pouze pod dohledem osoby autorizované podle § 32 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně ovzduší. Zákon o ochraně ovzduší neumožňuje ve spalovacích stacionárních zdrojích o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším ani spalování dřevotřísky a jiného lepeného dřeva či spalování odpadních olejů.

Zákon o odpadech stanoví, že s odpady lze nakládat pouze v zařízeních, která jsou k nakládání s odpady určena. Při tomto nakládání nesmí být ohroženo lidské zdraví ani ohrožováno nebo poškozováno životní prostředí (srov. § 12 odst. 2 zákona o odpadech). Odpady, které původce odpadů nemůže sám využít nebo odstranit v souladu se zákonem o odpadech (potažmo zákonem o ochraně ovzduší), musí být převedeny do vlastnictví pouze osobě oprávněné k jejich převzetí (srov. § 16 odst. 1 písm. c) zákona o odpadech). K převzetí odpadu do svého vlastnictví je oprávněna pouze právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která je provozovatelem zařízení k využití nebo k odstranění určeného druhu odpadu (srov. § 12 odst. 3 zákona o odpadech). Fyzické osoby (nepodnikající) jsou povinny odkládat komunální odpad na místech k tomu určených a ode dne, kdy tak obec stanoví obecně závaznou vyhláškou, komunální odpad odděleně shromažďovat, třídit a předávat k využití a odstraňování podle systému stanoveného obcí obecně závaznou vyhláškou (srov. § 17 odst. 4 zákona o odpadech). 9

Odstranění odpadu jeho spalováním v domácích topeništích či v otevřených ohništích je nelegálním nakládáním s odpady.